

2. เป็นเครื่องมือเผยแผ่ศาสนา เนื่องจากเนื้อหาของบทนอกจากมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และบทเกี่ยวพาราสิแล้ว เนื้อหาของบทจับส่วนใหญ่มาจากพระไตรปิฎก เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ช่วยกล่อมเกลาคิดใจของผู้ฟัง

### ขับลือในสังคมของชาวไทลื้อปัจจุบัน

ในอดีต ขับลือเป็นดนตรีที่ได้รับความนิยมในสังคมไทลื้อเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นดนตรีประเภทเดียวที่ให้ความบันเทิง ความสนุกสนาน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการช่วยกล่อมเกลาคิดใจของผู้ฟัง และนิยมฟังกันทุกเพศ ทุกวัย เนื่องจากสังคมไทลื้อเป็นสังคมเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย อยู่กันแบบครอบครัวใหญ่

แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาท และมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวไทลื้อมากขึ้น ทำให้สังคมของชาวไทลื้อเริ่มเปลี่ยนแปลงไป มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทลื้อและวัฒนธรรมล้านนา เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมทางด้านภาษา เป็นต้น นอกจากนี้ชาวไทลื้อนิยมออกไปทำงานต่างจังหวัดหรือในเมืองใหญ่ ๆ มีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม นิยมอยู่แบบครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ตลอดจนการจัดกิจกรรมงานบุญหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ นิยมเปิดเพลงสมัยใหม่ที่เร้าใจ มีจังหวะสนุกสนาน สร้างความครึกครื้นแก่ผู้มาร่วมงาน

จากสาเหตุข้างต้น รวมถึงดนตรีที่ใช้ประกอบการขับลือไม่ทันสมัย เร้าใจ ทำให้ขับลือในปัจจุบันถูกลดบทบาทไปมากและมักถูกแทนที่ด้วยดนตรีสมัยใหม่ เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง คาราโอเกะ เป็นต้น สาเหตุหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ชาวไทลื้อรุ่นใหม่ไม่เข้าใจภาษาไทลื้อ ไม่สามารถพูดลือได้ ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ เช่น พ่อแม่ไม่สอนให้ลูกพูดภาษาไทลื้อตั้งแต่เด็ก เด็กชาวไทลื้อที่ไปเรียนหนังสือในโรงเรียนนิยมใช้ภาษาถิ่น (คำเมือง) ภาษาไทยกลางในการสื่อสารกับเพื่อนและครู

จากการศึกษาข้อพบว่าข้อข้อในปัจจุบันมีทั้งสิ่งที่ยังคงอยู่และเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

## 1. สิ่งที่ยังคงอยู่ของการข้อข้อ

1.1 รูปแบบและวิธีการของการข้อข้อ ที่เริ่มต้นด้วยการฟายครูก่อนการข้อข้อทุกครั้ง และช่วงข้อข้อจะข้อข้อพัฒน์หน้าเวลาข้อ

1.2 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการข้อข้อยังคงใช้ข้อข้อเพียงจีนเดียว

1.3 ทำนองของการข้อข้อ เป็นทำนองเดียวกับที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ สิบสองปันนา

1.4 ใช้ภาษาไทลื้อในการข้อข้อ

1.5 เนื้อหาของบทข้อข้อที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ หลักธรรมคำสอนที่ได้จาก พระไตรปิฎกหรือปื๊บสา รวมถึงหน้าที่การใช้งานของการข้อข้อล้วนยังคงยึดถือ และปฏิบัติตาม แบบที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษสิบสองปันนา

## 2. สิ่งที่ยังเปลี่ยนแปลงไป

2.1 หน้าที่ของข้อข้อถูกลดบทบาทลง โดยสังเกตจากงานทั่ว ๆ ไปจะพบเห็นการ ข้อข้อในสังคมชาวไทลื้อน้อยมาก เนื่องจากชาวไทลื้อไม่ให้ความสำคัญกับการข้อข้อ แต่กลับไป นิยมดนตรีสมัยใหม่

2.2 ชาวข้อข้อรุ่นใหม่ไม่พูดภาษาไทลื้อ ทำให้ไม่เข้าใจความหมายในภาษาไทลื้อ

2.3 มีการดัดแปลง แต่งเติมเนื้อหาของบทข้อข้อขึ้นใหม่ ตามสภาพสังคมในปัจจุบัน เช่น ข้อข้อเรื่องโทษของภาสะพิด ข้อข้อเรื่องภัยของโรคเอดส์ เป็นต้น

### การสืบทอดและการอนุรักษ์ข้อข้อ

ในปัจจุบันชาวไทลื้อที่มีความชำนาญในการข้อข้อและเป่าปี่ลื้อน้อยมาก คนที่ข้อข้อได้ส่วน ใหญ่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีเพียงไม่กี่คนที่สามารถข้อข้อและเป่าปี่ลื้อได้อย่างชำนาญ แม้ว่าจะมี โครงการอบรมข้อข้อ ของศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทย สายใยชุมชน วัดพระธาตุสบแวน ได้

ส่งเสริมให้ชาวไทลื้อทั้งรุ่นเก่า รุ่นใหม่ได้ฝึกฝนการขับลื้อ โดยการเชิญวิทยากรที่มีความชำนาญในการขับลื้อและเป่าปี่ลื้อมาช่วยสอนหลายรุ่นแล้ว ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งในสถานศึกษาบางแห่ง พยายามจะอนุรักษ์การขับลื้อไว้ โดยการเชิญวิทยากรที่มีความสามารถมาถ่ายทอดศิลปะการขับลื้อให้นักเรียนในโรงเรียน แต่เด็กนักเรียนก็ไม่ให้ความสนใจและไม่ตั้งใจเรียน ทำให้ต้องเลิกเล่นการเรียนการสอนขับลื้อไปโดยอัตโนมัติ

ปัจจัยหลักที่ทำให้สืบทอดการขับลื้อไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจาก

1. การสืบทอดการขับลื้อเป็นแบบมุขปาฐะ คือ สอนกันแบบปากต่อปาก ไม่มีการบันทึกโน้ตเพลงเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสัญลักษณ์ที่ทำให้คนรุ่นใหม่อ่านและเข้าใจได้
2. ชาวไทลื้อที่มาฝึกฝนไม่มีพรสวรรค์ทางการขับหรือทางดนตรี ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวะ ทำนองของขับลื้อ ทำให้ยากต่อการจดจำ
3. คนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจและไม่เห็นคุณค่าของการขับลื้อ ทำให้ขาดความพยายามในการฝึกฝน
4. งบประมาณ ค่าตอบแทนวิทยากรมีจำกัด เนื่องจากวิทยากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรมและค้าขาย ดังนั้นในการเชิญวิทยากรมาสอนขับลื้อ จำเป็นต้องมีค่าตอบแทนเพื่อทดแทนรายได้ที่ต้องสูญเสียไป

แม้ว่าการสืบทอดการขับลื้อจะมีอุปสรรคและไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ก็ยังมีชาวไทลื้อบางส่วนที่เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของการขับลื้อ จึงมีการบันทึกเสียงการขับลื้อและนำเผยแพร่ทางสถานวิทยุชุมชน เพื่อรักษาการขับลื้อไว้ให้คงอยู่กับชาวไทลื้อสืบไป